

med julbryggen i Fittiga
utan och höll på därmed
till från julkvällen in-
nan de många uppro-
ren voro avklarade och ge-
nomsilade i bryggkärl.
Några dag jästades drickas
och sedan jälfyldes det
sina förvaringskärl.

Ljusstövningen tog och-
så en arbetsdag i sin-
språk. Det gällde att tillge-
nomsilade behövet om ljus inte
blott för julen utan även
för hela året. Stearinljus
fanns det visserligen
även på den tiden, men
numera de tillhandahållas

Ljusstövning

i affärena i Prästtorps Räm-
mer dag 4. I varje fall
trodde det ringa stearin-
ljus hade förtän från jän 1890.
Tales, och först var det då
gulgränsljus, när man ville
bespara sig besväret med
att stöpa även den. Vil
störningen tillagades först
och följdes gullfusen. Då
~~ett~~ ~~ett~~ ~~ett~~ stort och järbtingt
ljus skulle utgå från hem-
mens egentliga gulljus.
Detta skulle vara tillagets
i stora och omfattande att
det räckte till att brinna
under hela den långa jul-
natten. I värt den användes

Belysning

Jotingslampan Till Belysning
under jultiden i min
barndomstid, men jultja-
set fick förder skull icke
sittas på sin obligato-
riska plats. Och när julka-
laset skulle gå av stapeln
var det bra att ha Till
Jästärbandet av Belysningen.
Det hälls också hörmöten
der julen och dessa var för
lagda till hemmen, väderis
skellan de olika gårdarna.
~~och hemmen~~ Tiden för dessa
möten var kvällen och då
kommo jultjusen väl Till
pass. Vidare stöptes det en
gullig för varje av husets

inväntat att glämmas vid varo
och eno julhöj. (Denna sed
har jag näst inget minne
av, men det har berättats
om mig att den tillämpades här
från jula 1880. Tallet och således
ämnas i mina berättelser, fast
än jag inte kan vända mig
ha sett den här hemman. Där
enast jag har sett på en för-
hållandes i ett och annat hem
här i byn en jula 1890-talet).
Det var Theodorade jultjuss stöp-
tes och de förmades jula jula-
kvällen eller vid något annat
festligt tillfälle under julen,
men de brukas inte så ofta
länge förrän julkvällen

var uppmätt och sedan ut-
gjorde återstoden blott ett van-
ligt ljus. De försvarligt an-
tal fackla och fackla ljus skul-
le utbjuda den fjärraste delen
av rörelserna och de försvarade
söskilt för sig i en ljuslida.
Utdare var det smala och
opärliga ljus som användas
i vardagslag. En ännu
sämre sort var de s. k. Tely-
dunkarna. De användes till
lyktljus. Till att vägleda sig
med när det var mörkt i
öppna, trappa. På vinden
o. s. v. Under de första åren
som julgran användes här
hade vi kemistörpa ljus i

den samma, vilket i sin mån
inade arbetet med ljusstäm-
men. Julevården höjde sig
till sticket. Bordinerna tog
med sig lates i blöt sam-
dingt med en mycket annat
i klädning och julvården, på-
stod de för de första dagarna
före juletidens dag det var
som om en flyttning var
gästgärd, upp- och nedvänt
som allting var. Därav det
kända ordspråket: "Det var det
ut som för de för jul," vil-
ket man ofta får höra.
I julvården och helst några
dagar före helgen skulle
tröskarbetet vara klarat.

trätt

Men detta var inte alltid
säkert att vi skulle. I
varje fall gällde det att
hålla (rensa) säden och
måla av lagarna. Sedan kom
de man tillaga, kemkåsa
och smörningarna julveden. På
den tiden ägde förtäkten rum
i slutet av juli och början
av augusti. Senare på hö-
sten högg man ihop veden,
d. v. s. att de nedgjorda träden
avverkades och avkapades
i lagom långa stockar samt
lades i högar, varifrån de
kunde kemkåsas. Till julen
kemprolade man sämunda
flera lass ved, som under

Julveden
lötäkt

Tiden för den nedfällning
 hade hunnit att till en
 viss grad förhålla. För
 hastighet från vären fanns
 det alltså i vedboden och
 därför gick det fort undan
 att för vedbehovet för julen
 tillgodosatt. Man stängde där-
 för för att lagret därav
 blev för pass mycket till-
 räget, att det stäkte ett
 stort stycke in för det en-
 a året, innan man behöv-
 de återupptaga den vanliga
 praxisen att lagga "gubbl-
 ve." för varje dag som gick.
 Julbad följande tiden
 närmast för eller vid Skymningsdagen

Julbad

på juleafton av husets alla
medlemmar och när detta var
överstakat, i förde man sig helg-
dagsdräkten för barnens vidkom-
mande i synnerhet de Fils
julen skållna nya kläderna
och skodon. Sedan alla had
gjort sin förberedelse och alltså
voro beredda på att julen var
kommen bjöd på aftonkaffet.
Då brukade julbröden språka
på borden och allt var på
hemtrevligt.

Julinköpen av Specieriva
var ägde rum i Rindöorp. där
vi på den tiden handlade i
J. H. Warkobergs affär. Jul-
maten köptes i Rymsby.

Ullmar M. 148

dit vi ha en mil väg, den
3:de Tisdagen i December (nu
mera 2:da Tisdagen i Novem-
ber månad). Några vidare
julkuppköp gjordes det emel-
lertid inte här och beströ-
mansnaden var då som nu
liten. Torgdag hölls i Gung-
by ^{även} (då ~~stämde~~ varje lördag
och Tiden närmast före högti-
den brukade man utstå
en del affärer på dessa Tor-
dagar såväl som i häraden
de Höringens Handelsbutiker.
Några egentliga stadsmässor
var det dock inte vanligt
att göra för julkuppköpen i
staden på 1880-talet.

- 4) Den gamla seden att upp-
rätta ett enträb¹ vil vardera
sidan om ingångsdörarna
var bortlagd här före mitt
minne, väl beaktade på att
man efter de stora julvä-
nelseerna på 1870-talet förlora-
de tron på dessa julträd-
kredit. Men i Slöda och
nuv. dörar, i Dörarsörken
samt i Åstbo härad, såsom
Täms, Hångs och Värsams
socknar. Menas sedan att
jorägarande, väl minna
som ett minne utan nån-
na som helst skriftliga
betydelse. Julancken, som
julkäsen kallades, bibehålls
¹ Därför ingår enträb.

emellertid och denna vackra
sed hålles fortfarande i bevar.
Här på gården brukade far
uppsätta julkåporna i äp-
plesträden i Trålgården. En
sed, som far i det lilla
hitt strängt på, var att
att gäddskocken skulle, efter
dessa utgångning på julaf.
En, beläggas med god ka-
ge bakat gran. eller en-
res. Lämna strömedel till.
Järdes även väsar, godselsän-
nor och kåpor.

- 5) Familjens målade julbord
voro förorda långt före den
tiden. Men brukade Pata om
bilderna på en sådan målning

Julkåpe

Julbord

i hennes föreläsningar, vilka
var till mycket gästje för
barnen i husen på 1800-talet
och var även tidigare. Huru
vida målningen emulerade
sig från den bekanta skolskolan
eller från en tidig
gave epoch är nu inte godt
att säga. På 1880- och 90-talen
var det vanligt att och jul-
och köps dagarna före jul-
tiden av bringbandrande för
säljare. De var jingo väldigt
och så färgfarna jul och
att betrakta och låda dess
deviser, men att föresta upp
den på väggar i hem-
met kunde nog till en gång

Jul och

Tid och följde inte längre
här. En ljusbåge, vilken var
klädd med gapper samt
behängd med äpplen och
karameller, hade vi i vårt
hem före julgrans tid.

Guldruken var då uppspikad
i taket, men även den sedan
upphörde när julgranen kom
på modet. Såväl ljus^{bågen}~~ljusbågen~~
som guldruken var av hem-
med egen tillverkning. Ljus-
stake av järn, messing eller
annan metall varo äroda
från förfärderna eller köpta.

En konstfärdigt förfärdigad
kalmarona var uppspikad i
Taket, men det var före men
7 ^{annas} än som provisorium, då man ville betrakta den
~~provisoriskt~~

kalmarona

Förel. Konoma i fråga tillver-
kades i mitten af 1800-talet
av en Konoma i Breda.

6) Julgran hade vi här i vårt
hem för första gången vid
julen 1886, om dag af minns-
fel. Vården skall berättas
vid besöringen av U. 8. 17.

7) Julbordet var för det mesta
smått och drygt på länge hel-
gen varade eller 7. om "Färing-
badagen" (den 7. januari). Då den
nögliga delen av julen var
stort, men annars varade den
ju till Tjugonde dag Krist.
Såsom denna aldrig sed var
avlagt här vid ommälda tid
vad maten beträffade, men

Färing-
dagen

julöl var nog framsett på
bordet i Aukrupps och Karaff
så länge julen varade. Jul-
bordet dekades sålunda smedel-
bart för Kvällswarden julafön,
vilken intogs vid 7-8 tiden. Jul-
bägar uppmattes vid den tiden
blott för de små barnen. Det
var de små brödkakor av
olika brödslag, vilka lades i en
korg på varandra och bredvid
uppsättes julbäckarna smitt.
För färdnack och jungfrun går i
ringar smitt för fiskodas julbägar.
Desuden placades vid varje
korg de små julbakverken
finesällande julafyter o. d. Den
storslida julbaken följde här

Julhögar

inte länge, när den fullständiga uppsättningen af jultillsägget med julst och ljus översändes till de äldre husets medlemmar upphört. Men Tolvhälsbeningen fanns, fastän jag tror att det inte var mera än en enda gång jag såg den bland julbörst. Den stora och präktiga julstolen, som man hade sätat på hästen och sjuvår på ryggen besvär och ont i ryggen, gick naturligtvis inte saknas på julbordet, när den just skulle användas. Några särskilda borddekorationer i öfrigt hade man inte på den tiden, ej heller något julbord

Antas som ett landskap med
julkorvorna eller dylikt.

Dagen före julafsen brukade
jag gå ut till Bårdstaben
och se på ut Björns till jul.
med ut till Borggumma där
stades. Det fanns också andra
personer i de små stängorna, som
kunde julned till.

På julafsmorgon redan
stades vi barn med matvaror.
Sovel, julkorv, bröd, mjölk, som
vi skulle gå och förära gam-
la och fattiga personer i de
små stängorna med. Det var
ett mycket roligt uppdrag att
utgå och aldrig skall jag
glömma med vilken glädje

Julned till
Borggumma

mit till
gamla och
fattiga

desse människor mottogs de
sina guldärova. De hade en
allmänhetens länge vilat
under Nykroshäcken och dessa
hem är heller inte mer,
men för varje guldärova som
gär Fränter sig dessa barn
som minnen i förgrunden och
så Fränter jag: Och om jag är
en gång hade bevärdigats
att för göra om dessa små
guldärova hos dessa det gamla
ca 1800-talsfolket! De gingo för
lustiga som pensionering
och mycket annat av de
sociala reformer för de minst
kostade i samhället. Men de var
i alla fall nöjda med sin lott.

8) Natordningen under julen av.
och i flera huseenden från
den vardagliga. Man var välld
man om att vid året för-
sta högtid, som i julfästrens ti-
de även firas på som min-
neshögtid för de bortgångna
generationerna, bibehålla de gam-
la riksvänska sederna vid jul-
len även i mat och dryck.
För att förhållandena kunde i
vissa huseenden skilja sig åt
och tilligt från varandra också
ge vara en naturlig sak.
Det är i dag så man inte
vil något tillgata för hela
året så angelägen om att
bibehålla de gamla sederna

natordning

som just vid julen. Den gamla
uppfattningen om de heliga
var ju också. Mycket man inte
i mitt barnhus, men
man erindrade sig gärna vid
dena högtid. Det var:
Jorjörernas tid och Sköf-
farna. Men vi i den tid som
nu är heller inte komma ifrån
Julen är också jorjörernas min-
nenas högtid, vilken väl främst
i samband med firandet av
det stora glädjeögonet, Bålsaren
ankomst till jorden.

Dopp i grytan förkom obli-
gatoriskt under de tre stora
helgdagsaftnarna: julaf-
ton, nyårs-
af- och Tredandebegrav-
af-.

dopp i grytan

Russisk och gulgröt höjde
till gulmaten. Rimma fick
inte lov att göra när gröten
att under de stora högtids-
dagarna. Långt senare (tobaca-
de då inte en far och mor,
men vid tillfället (kyndelsmäs-
se) tog man skadan igen
och rimmade på mycket flit-
tigare. Det var nog så att
man först skulle rimma
och sedan äta av gröten.
Mandel såsom objekt för
ett visst gissmil fick
inte här att man hade i
gröten.

9) Dagen för doppardagen
- skuledagen kallad. var det

Det stora Juleandets dag, då
allt: huset skulle juleas
och rengöras. I tidiga stäm-
ma juleafton var man uppe
för att ställa allt i sin ord-
ning och göra julefärd. Detta
 kallade man i en äldre
epok för att "göra upp ju-
len", senare man då fästade
upp juleborden, de lösa hand-
malade tapeterna, juleboken i
Eket, fleten och andra väv-
nader, som fästade ^{vid och} pyntade
na i Eket mm. För alla
ästerstod för en jar eller tre och
fästis de tillbaka på jule-
boken, som även den lästes blev
ett minne blott. Under jul.

veckan hade gardinerna varit
ner för tvättning. Dessa eller
unga voro nu stänkna och upp-
sattes för jönsken. Deras lades
på bord och byrå. Brevet
beständes med julkortens gran-
ris. Alla julkortens jörmål upp-
ställes på sin plats och
julkortens skickes, därest inte
detta var skett redan på föregå.
ende kväll. Under på morgn inte
någon. Tyckte att julen var
kommen, när de badade och
junnos det på iordningsstället och
hembesökigt mest vad det var
då de på kvällen gingo till
vila. Juldagen var en arbetets
dag. Under till dess att skymninge

Kom, då julfirandet börjades på
allvar. Vad maten beträffade
kan man säga, att julen
hade inlett när julfirandet
kom. Men det var så många
bestyr både för kvinnorna
inombes och för männen ute i
ladugården att man ej blev
färdig härmed förrän mot
kvällen. För till beaktning
skulle iordningställas för två i
de helgdagar äro vid biser
och nattas bytas ut och på
jyelling med stö tillföras
tillräcklig mängd, gudsalm skul-
le läggas ut i ordnad fyr-
kant och däröver placeras en
lager av barkad gran eller
5) Vissa av hane finge beaktning på julkvällen.